

Finančna udeležba zaposlenih v Evropski uniji

Informativni letak

“Sheme finančne udeležbe ... prispevajo tudi k doseganju ciljev socialne politike s tem, da vodijo do bolj razširjene udeležbe v ustvarjanju premoženja in boljši socialni koheziji”.

*Sporočilo Evropske komisije, ‘O okviru za spodbujanje finančne udeležbe zaposlenih’,
COM (2002) 364 final*

KAKŠEN je pomen?

Finančna udeležba je sistem, ki skuša povečati uspešnost podjetij, tako da skupinam zaposlenih poleg osnovnega plačila podeljuje dodatne nagrade. Od zgodnjih 90-ih let 20. stoletja različne evropske pobude spodbujajo ukrepe za povečanje soudeležbe pri dobičku, delničarstvo njihovih zaposlenih in možnosti ugodnega nakupa delnic. V večini držav je trenutno vključevanje v finančno udeležbo aktivno – v nasprotju s stanjem, opisanim v poročilu Komisije z naslovom “Pepper II” iz leta 1996, ki je opozarjalo na zelo nizko stopnjo takih aktivnosti. Nekatere države članice podpirajo finančno udeležbo z davčnimi olajšavami in drugimi oblikami zakonodaje. V okviru spodbud za boljše delovanje v več državah članicah je Komisija leta 2002 objavila sporočilo z naslovom “O okviru za spodbujanje finančne udeležbe zaposlenih”. Kasnejša mnenja, ki sta jih pripravila Evropski ekonomsko-socialni odbor in Evropski parlament, poudarjajo pomembnost zbiranja podatkov o finančni udeležbi, še posebej za mala in srednje velika podjetja (MSP).

ZAKAJ ta raziskava?

V letih 1999–2004 je Fundacija izvedla raziskavo o naravi in obsegu finančne udeležbe v EU, ki je obravnavala politiko na nacionalni ravni in odnos ključnih igralcev do razvoja in izvedbe shem finančne udeležbe. Pokazala je, da vlade in osrednje organizacije socialnih partnerjev igrajo ključno vlogo v nacionalnem okviru finančne udeležbe, čeprav do različnih stopenj, in zato lahko vplivajo na obseg, prakso in lastnosti finančne udeležbe na ravni podjetij. Raziskava je obenem izpostavila potrebo po razvoju takšnih oblik finančne udeležbe, ki bi jo naredile bolj privlačno za mala in srednje velika podjetja.

KAKŠNI so zaključki?

Glavni trendi

- V 90. letih 20. stoletja je finančna udeležba postala bolj razširjena v velikih evropskih podjetjih.
- Medtem ko soudeležba pri dobičku v takšni ali drugačni obliki v večini držav prevladuje, vseeno obstajajo razlike med državami glede na vrsto uporabljene sheme.
- Načrti, da bi imeli vsi zaposleni svoj delež (vključno z možnostmi ugodnega nakupa delnic za vse zaposlene), so precej razširjeni v državah, kjer obstajajo varčevalne sheme v podporo odkupa delnic.
- Zakonodaja in davčne ugodnosti so lahko izhodišče za uvedbo shem.
- Mala in srednje velika podjetja se spopadajo s posebnimi težavami pri uvajanju takšnih shem, vključno z visokimi stroški in administrativnimi delovnimi obremenitvami.
- Podjetja z delničarstvom zaposlenih bolj učinkovito komunicirajo z zaposlenimi.

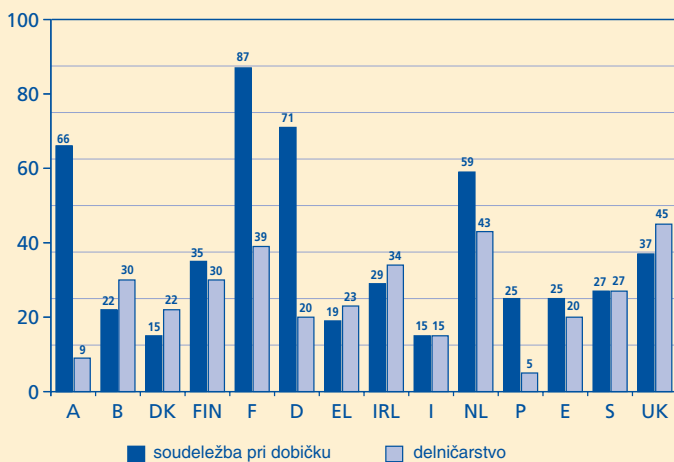
Odnosi do finančne udeležbe

Vlada

- Vlade vidijo svojo nalogo predvsem v pripravi zakonsko določenega regulativnega okvirja, od podjetij in socialnih partnerjev pa je odvisno, ali bodo spodbujali načrte finančne udeležbe.
- Z vidika vlad so glavne pomanjkljivosti finančne udeležbe nevarnosti prenašanja tveganja na zaposlene ter omejena uporabnost v malih in srednje velikih podjetjih.

- Vlade v nekaterih državah zahtevajo, da se finančni načrti lahko sprejmejo samo v dogovoru s predstavniki zaposlenih.
- V drugih državah vlade določajo, da naj bo uvedba načrtov finančne udeležbe pogojena s sporazumom med socialnimi partnerji.

Podjetja s shemami finančne udeležbe v EU-15

Vir: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, *Employee share ownership and profit-sharing in the EU, 2001.*

Delodajalska združenja

- Delodajalska združenja večinoma dajejo prednost široko zastavljenim shemam, to je takšnim, ki so dostopne za vse zaposlene.
- Priznavajo vlogo soudeležbe pri dobičku in načrtov o delnicah zaposlenih pri ustvarjanju zvestobe in predanosti med zaposlenimi in pri spodbujanju zaposlovanja in ohranjanja zaposlenih.
- Načeloma ne odpravljajo tega, da imajo predstavniki zaposlenih pogajalske pravice v zvezi z obliko, uvedbo in vodenjem shem finančne udeležbe.
- Ponavadi se z odobravanjem odzovejo na posebne vladne predloge o širjenju finančne udeležbe.

Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer
Wyattville Road, Loughinstown, Dublin 18, Irska
Tel.: (+353 1) 204 21 00 E-mail: postmaster@eurofound.eu.int
Spletna stran: www.eurofound.eu.int

Sindikati

- Sindikati načeloma odobravajo finančno udeležbo pod pogojem, da se zagotovijo določeni zaščitni ukrepi, kot so enakost udeležbe, odsotnost nadomeščanja plač in zaščita zaposlenih pred nerazumnimi tveganji.
- Nekateri sindikati pred načrti delničarstva zaposlenih, dajejo prednost soudeležbi pri dobičku, ker menijo, da prva možnost predstavlja manjše tveganje za nadomeščanje plač in obenem lahko privede do večje ekonomske demokracije.
- V nekaterih državah je nasprotovanje sindikatov finančni udeležbi povezano s skrbjo za ohranitev obstoječih vzorcev kolektivnega pogajanja in določanja plačila.
- Na obseg sindikalne dejavnosti v povezavi z finančno udeležbo močno vpliva stopnja vladne dejavnosti na tem področju.

KAJ pa zdaj?

Dokazi kažejo, da finančna udeležba lahko prinese resnične koristi za zaposlene, podjetja in nacionalna gospodarstva, vendar pa je kljub temu premalo izkoriščena v državah članicah in zelo neenakomerno razporejena po EU. Cilj raziskovalnega projekta, ki ga je Fundacija sprožila v letu 2003, je bil razviti kazalce za primerjalno analizo politike in prakse finančne udeležbe na celotnem območju EU. Njena raziskava o finančni udeležbi v Sloveniji iz leta 2004 je pokazala, kako je te kazalce mogoče uporabiti v praksi. Predvideno je, da bi se v naslednjih letih lahko uporabljali kot podlaga za poskus primerjalne analize nacionalnih praks finančne udeležbe po vsej EU, ki bi potekala pod vodstvom Evropske komisije.

Dodatne informacije:

<http://www.eurofound.eu.int/areas/participationnetwork/finpart.htm>
Marina Patriarka - mpa@eurofound.eu.int

Poročila Fundacije na to temo:

Nedavni trendi o finančni udeležbi zaposlenih v Evropski uniji.
Različice v nemškem, angleškem in francoskem jeziku so na voljo na zaprosilo

Lastništvo nad delnicami zaposlenih v Evropski uniji in njihova udeležba pri dobičku

<http://www.eurofound.eu.int/publications/files/EF0156EN.pdf>

Finančna udeležba: vloga vlad in socialnih partnerjev
<http://www.eurofound.eu.int/publications/htmlfiles/ef0440.htm>

Finančna udeležba v majhnih in srednje velikih podjetjih: ovire in potencialne rešitve
<http://www.eurofound.eu.int/publications/htmlfiles/ef04100.htm>

Finančna udeležba v EU: indikatorji primerjalne analize
<http://www.eurofound.eu.int/publications/htmlfiles/ef0480.htm>

Finančna udeležba v EU: primerjalna analiza za Slovenijo
<http://www.eurofound.eu.int/publications/htmlfiles/ef05132.htm>